

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Stockholm, Germaniska Boktr.-Åsteb.

N:r 43 (201)

Fredagen den 23 oktober 1891.

4:de årg.

Prenumerationspris pr kvartal:
 Idun med Modetidning och kol-
 orerade planscher ..... kr. 2 25
 Idun m. Modet. utan kol. pl.   » 1: 85
 Idun ensam.....   » 1: 20

Byrå:
 Klara v. Kyrkogata 7, 2 tr.
 (Aftonbladets nya hus.)
 Prenumer. sker i landsorten & post-
 anstalt, i Stockholm hos redaktion.

Redaktör och utgivare:
FRITHIOF HELLBERG.
 Träffas å byrån kl. 12—1.
 Allm. Telef. 6147.

Utgifningstid:
 hvarje helgfri fredag.
Lösnummerpris: 15 öre.
 (vid kompletteringar).

Annonspris:
 35 öre pr nonpareillerad.
 För »Platssökande» och »Lediga platser»
 25 öre för hvarje påbörjad tiotal stafv.
 Utländska annonser 70 öre pr nonp.-rad.

Aurore Karamzine.

Det var en dag på sensommaren, den 3 augusti.

Naturen hade iklädt sig helgdagsskrud, ty från den högblå himlen strålade solen så blid och varm, som den icke gjort på flere dagar, färgläggande och förskönande allt med sitt skimmer.

En högtidsdag var det ock för Träskända egendom, hvars gröna ängar, välskötta åkrar och namnkunniga park jag på afstånd kunde skynta vid krökningen af vägen, och dit jag om en stund skulle hinna fram, kommen ifrå Finland's täcka hufvudstad Helsingfors. Två otåliga timmar hade jag tillbringat på en dammig landsväg, men — målet var värdt att eftersträvas.

Där låg den vackra nejden som en ljuflig oas för mina tjusta blickar. Grupper af sällsynta träd med yppig, svällande grönska syntes i den med omsorg och smak värdade parken. Hundraåriga lindar utsträckte sina yfviga grenar, erbjödande skugga och svalka. Majestätiska ekar med allvarlig grönska och vackra bladformer — mjuka, fina askar, liknande stora gröna pudervippor — silfverpilen, vacker i sin ljusgrå sam-

metsdräkt, men tillika med en vemodig prägel, påminnande om en ung, vacker brud, som, iklädd resdräkten, står färdig att säga farväl — höga, pyramidformiga granar, hemtade från Sibiens skogar och här omplanterade, stodo med ljusgröna gräsmattor och praktfulla blomsteranläggningar mellan sina högresta stammar — allt belyst af en sol, som i dag frikostigt gaf igen, hvad den förut njuggt undanhållit.

På denna dag fyllde ställets herskarinna åttio-tre år.

I dag stod hennes hus gästfritt öppet för vän och främling. I dag ville hon se sina underhåfvande omkring sig. De skulle samlas på aftonen och med detsamma bringa henne, dagens drottning, sin hyllning — en hyllning, som säkert skulle utgå från varma, klappande hjärtan, ty älskad är hon, öfverstinnan Aurore Karamzine, icke blott i den trängre kretsen, utan öfver allt i Finland, ja, äfven utom dess gränser har ryktet om hennes vist ordnade välgörenhet trängt.

I dag skulle äfven jag få se den åttiotreåriga gamla, som min fantasi utsmekat med de skö-

Var sträng i tänkesätt, men len och ljuf i seder.
Naturens första bud är sammanlefna's lag
Och mänskans första plikt att denna möjliggöra.

Om till förnuft och dygd du vill en dödlig föra,
Så stöt ej honom bort med sättets obehag.
Tänk ej, att plumpet är starkt och blygsamheten svag.

C. G. AF LEOPOLD.

naste egenskaper och dygder. När jag var barn, berättade min moder om henne, som goda feer ställt på samhällets öfversta trappa och begäfvat med skönhet, rikedom och ett godt hjärta, med allt hvad människor här nere ifrigast eftersträfvat och anse som den högsta lycka. Hon blef fedrottningen i våra barnomslekar — idealet, dit vi skulle växa upp — hägringen, som skimrade och lekte långt borta vid framtidens syrand, hvilken vi barn trodde innehålla de mest underbara händelser.

Tio minuters väg igenom parken och jag stod framför det anspråkslösa hus öfverstinnan Karamzine numera bebor, se'n det gamla hemmet brunnit upp, och inför henne själf.

* * *

Blomsterguirlander och flaggor smyckade platsen och gäfvat den en festlig prägel. Tjänare skyndade fram och tillbaka mellan bord, hvilka stodo i långa rader på gårdsplanen. Det var mycket att ombestyra för de närmare tvåhundra gäster, underhåfvande och fattiga, hvilka inbjudits till aftonen.

Jag läste så mången rörande historia i arbetarnes sätt att helse, i den omtänksamhet tjänarne visade sin fru och — i dessa vackra ögon — hvilka så välvilligt voro riktade på mig — hos den gamla högförnämna dam, som satt där midt emot mig, med bibehållna själsförmögenheter och en medfödd adel och värdighet, hvilken icke kan vinnas för penningar. Jag såg i tankarne så mången lindrad nöd, så många aftorkade tårar. Den ena bilden efter den andra drog förbi mitt inre.

Där var en yngling, musikaliskt begäfvad, men utan medel. Han måste vända om ifrån musiken till en bana, som han icke hade lust eller fallenhet för — blott för brödets skull; och med ungdomens öfversvallande hetta såg han allt uti en mörkare dager, än det måhända i verkligheten förhöll sig. Men — efter någon tid är ynglingen vid ett musikonservatorium i Tyskland — huru? Jo, en gifmild hand, med förmåga att hjälpa, har räckt ut till honom för att infria löftesrika förhoppningar och återställa en rubbad tro på det goda hos mänskligheten.

En ung man, sin ålderstigna moders stöd, studerar till arkitekt, men för att, som man säger, hafva framtid, måste han fullborda studierna utomlands i Paris eller Wien — äfven dit räcker den gifmilda handen.

Och alla dessa orkeslösa gamla, hvilka sltit ut sig i andras tjänst, utan någon annan vinst för ålderdomen än fattigdom och nöd, huru hafva de icke otaliga gånger välsignat det deltagande hjärtat och den gifmilda handen, som åt dem inrättat ett hem för återstående dagar till grafven.

Bilderna växte och min häg blef så varm — jag måste luta mig ned och kyssa den gamlas hand — nej, det rent mänskliga, godhet och kärlek, har icke dött ut ifrån världen.

Doften af reseda, hyacint och ros trängde till verandan. Sparfvarne hoppade vigt och lätt mellan syrenhäckens blad. Allt i denna tafia var leende och gladt. — Dock, nej, hvad var detta? — Ett moln, ja verkligen; ett lätt

moln drog fram öfver solen på denna härliga dag.

Ljungblommornas skald, Z. Topelius, väntades till Träskända. Hvilken syn det skulle vara att se dessa två tillsammans. De måste känna, förstå och sympatisera med hvarandra. »Ni har sagt för mycket godt om mig», sade engång öfverstinnan till Topelius, när hans biograf om henne kom ut. — »Finland kan aldrig säga tillräckligt godt om eder, fru öfverstina.» Det låg kärna i detta svar.

Men molnet — det dröjde ännu. — Där kom ett bud, som sade, att de många Mariorna — den 3 augusti är alla Mariors dag — hållit skalden fången i hufvudstaden.

Det kunde icke hjälpas, man fick försaka nöjet, det går ju oftast så — ja, »det brister så mången såpbubbla», som Jonas Lie säger.

Gud gifve åttiotreåringen ännu många år! Ett sådant lif är värdt att levas — ett lif för medmänniskors väl.

Matilda Bergendahl.

Gammalt och vanligt.

*Din vår, din ungdom du dansar bort,
och frågar jag dig: hvarför?*

Så svarar du: vårens tid är kort,

Och därför man njuta bör.

*Jag plockar blott blomstret, innan det gulnar,
jag njuter blott solen, förr'n himlen mulnar.*

*Ack, hon, som sydde den dräkt, som nu
dig klär så tjusande väl,*

hon föddes på samma dag som du,

hon föddes till arbetsträl.

*Hon ser knappt det minsta blomster vid vägen,
och himmelens sol är för henne en sägen.*

*Att hon är bleknad, bruten och matt,
du aldrig någonsin märkt.*

Din grannlåt lyser ju lika gladt,

fast hennes hufvud har värkt.

*Du ser ej på henne, du ser i journalen
och tänker på färger och snitt och på balen.*

Och får du höra ett sanningsord,

om huru människors lott

dock faller så ojämnt här på vår jord,

så svarar du tanklöst blott:

*»Det är ju så gammalt och vanligt; behöfver
man ens en sekund att grämas däröfver?»*

Anna Knutson.

Det mål, där "allt är nådt".

En svarsartikel af Hilda Myhrman.

Idun för den 9 oktober finnes en artikel, hvilken har till öfverskrift »Kvinnor och politik», och hvare författaren efter en mycket galant inledning tager till orda emot kvinnans politiska rösträtt. Han finner, »att kvinnans likställighet med mannen har blifvit en nästan fullbordad verklighet — så vidt man icke vill springa öfver till ytterligheter», och han är öfvertygad om, »att våra damer skulle under ett klingande skratt slå ifrån sig sådana projekt som kvinnans laggifna deltagande i det politiska lifvet.»

Att det finnes en stor mängd af »våra damer», som så skulle göra, är en sorglig sanning. Kvinnorörelsen i sin helhet ses ju med hatfulla blickar eller motvilja af det stora flertalet män, och hur skulle väl de kvinnor, hvilkas enda mål och sträfvan i denna världen är att behaga herrarne, och hvilkas mätare på det riktiga och det oriktiga är, hvad herrarne finna lämpligt att dekretera, hur skulle väl de våga visa sympatier för en så impopulär sak som politisk rösträtt åt kvinnor?

Men det är lyckligtvis ej endast dessa, som utgöra kvinnosläktet. Dit höra äfven de, hvilka hafva fått blicken öppnad för den sanningen, att äfven kvinnan »är människa» d. v. s. en varelse mäktig af och ämnad till en oändlig utveckling. Men utvecklingens vilkor äro frihet och viljelif. Endast den är fri, som styres med eget samtycke och efter eget val. Och detta är fallet blott med den, hvilken eger rätt att deltaga i stiftandet af de lagar, hon skall lyda, och som kan sätta röstsedelns försvarsvapen till värn emot orättvisa och förtryck.

Den kunnigaste, snillrikaste och vördnadsvärdaste kvinna är emellertid utestängd från denna samma rätt, hvilken tillkommer den okunnigaste, dummaste och råaste man i vårt land, blott han skattar för 800 kronors inkomst och icke blifvit straffad för brott. Under det att en kvinlig professor eller doktor måste sakna rösträtt, har måhända heones vedsägare denna rätt.

Samhället, d. v. s. männen, försmår visst icke att taga ut till och med enkans skärf i form af skatt att användas för det eller det ändamålet, men nekar på samma gång de skattskyldiga kvinnorna att hafva ett ord med att säga, där man bestämmer, hur deras pennningar skola användas. De få nog vara med om att bekosta inrättandet eller upprätthållandet af en förträfflig skola här eller där, men skulle de för sina döttrar vilja draga fördel af den kostnadsfria undervisning, som de få vara med om att bekosta, då finna de

» — — — — porten stängd
och fördomen som dörrvakt trägen
och dumbeten som skylt på läset hängd.»

Om i riksdagen behandlades endast sådana gemensamma angelägenheter, hvilka åtminstone någorlunda rättvist kunde afgöras af blott det ena könet, så skulle det likväl vara en orättvisa att utestänga kvinnan från det politiska lifvet. Visserligen försäkrar artikelförfattaren

att »kvinnan nu för tiden med sina vida verksamhetsfält har sannerligen nog för sin dådlust». Men det faktum, att i utlandet sedan flere årtionden existerat talrika föreningar med politisk rösträtt åt kvinnan såsom mål, tyckes tyda på motsatsen. Och om det också vore blott en enda kvinna till, hvilken kände kallelse och krafter inom sig att gagna sitt land, ja mänskligheten på den politiska banan, så vore det ett fördömligt brott och ett våld, föröfvadt mot denna enda människosjäl, att afklippa dess utvecklingsmöjligheter genom att utestänga henne från den enda milieun, där en sådan utveckling kunde ega rum. Men nu är det så, att i riksdagen afhandlas och beslutes äfven sådant, hvori män och kvinnor äro hvarandras motparter, stå som klass mot klass. Och där den ena klassen är utsluten från all talan, är rättslös, och där den mäktigare klassen skall ensam stifta lag för båda — där gäller i allmänhet den regeln: »hvar och en är sig själf närmast». Endast en utvald riksförsamling af helgon skulle låta leda sig af en annan grundsats. Men helgon äro undantag, sällsynta undantag i denna världen.

»Hvad?» — kanske någon tänker — »skulle män och kvinnor någonsin kunna hafva stridiga intressen?»

I stort sedt blir svaret: nej. Både man och kvinna äro lemman i den stora andliga lekamen, som heter mänsklighet. Och »när en lem lider, så lida alla lemman med». Hvad som däremot frigör, höjer och förädlar den ena af mänsklighetens båda hälfter, det måste bidraga till fullkomning också för den andra.

Men vi »se endels» heter det. Vår blick är ofta skymd af självviskhet, och det som närmast ser ut som en vinning, den vi kunna erhålla genom att kränka andras rätt, den taga vi människor, både män och kvinnor, så ofta i stället för den verkliga bättre delen. Och det är icke sagdt, att om kvinnor sutte i männens ställe, de förra voro bättre. Det ligger i människans natur att sträfva efter makt, och i maktens utöfning ligger en stor frestelse — få motstå den. Till sådana intressen, där män och kvinnor kunna sägas stå som parter emot hvarandra, och som svärligen skola fullt rättvist afgöras af blott den ena, höra t. ex. de, som angå äktenskapslagstiftningen och därmed sammanhängande egendomsförhållanden, lärdomsintressen; till och med hvad man i inskränkt mening kallar sedliga frågor kunna blifva till en klassfråga mellan könen, och de afgöras nu af dem, mot hvilka dessa intressen just skulle bevakas.

För att hjärt belysa det ofvan sagda skulle man kunna framdraga exempel och paragrafer ur både vårt och andra lands lagstiftning, hvilka exempel skulle visa, hur det kan gå till, när män skola stifta lag för kvinnor och skipa rättvisa mellan sig och dem.

Det är icke blott en orättvisa, det är en skymf och en djup förolämpning för kvinnan att bli slagen i klunga med barn, brottslingar och idioter. Och männe ej mången gång harmens rodnad brännt en kvinnas kinder, när hon varit tvungen att stillatigande, som om det icke anginge henne, sitta och höra på, hur Pål och Per myndigt och med stor visdom diskutera kvinnans bestämmelse, kvinnans rätta sfär och gränserna för hennes verksamhetsområde. Kvinnan själf kunde måhända vara minst lika nära och lika kompetent att afgöra den saken.

Äfven kvinnorna hafva insatsar att göra i den allmänna utvecklingen, och de kunna med rätt fordra att få använda sina gåfvor och

krafter också på det politiska området. Det kan vara mångt och mycket, som männen kanske icke haft blick och hjärta för, men som ej skulle undgå kvinnornas uppmärksamhet. Framtiden skall visa, det kvinnorna hafva en stor uppgift att fylla i allt, hvad som hör till humanitetsfrågor. Många, många kvinnor hafva moderliga hjärtan, som räcka till icke blott för egna barn, utan för alla lidande och olyckliga och för de ringa i denna världen. Reformen, som syfta till att göra förhållandena dragligare för dessa, skola i allmänhet hafva varma anhängare i kvinnorna.

Insändaren af detta lilla inlägg erinrar sig hafva läst om ett samtal mellan doktor Georg Brandes och den store engelske filosofen John Stuart Mill. I England hade redan då pågått en liflig rörelse för kvinnans politiska rösträtt. Brandes frågade Stuart Mill, hvarför kvinnosakens förkämpar riktade sina förnämsta ansträngningar på just detta mål och icke på ett, som vore mindre svårt att vinna. Svaret blef: »Därför att när vi hafva nått detta mål, då är också allt uppnått.»

Hester Mac Lellen.

Ett minnesblad för Idun

af *Herna*.

Ofast tänka vi oss den genialiska kvinnan vek och opraktisk — Hester Mac Lellen hade en sträf och järnhård karaktär. Hennes yttre förrådde anglosachsisk härkomst, och dock var hon vida mer amerikanska än engelska, ty redan hennes farföräldrar hade flyttat öfver till den nya världen. Hon var lång och välväxt, hufvudet litet, ansiktet med undantag af de blå ögonen föreföll nästan obetydande, så länge hon ej deltog i samtalet — men härligt var det blonda, mjuka håret, hvilket räckte ända ned till golvet, då hon löste de guldnistrande flätorna. Jag vet ej, hur det kom sig, att hon plötsligt befann sig i vårt sällskap vid afresan från Rom, där hon utbildade sig i bildhuggeri hos en berömd mästare. — Hon hade blifvit bekant med en af mina döttrar på öfverresan till Europa, och utan att fråga, om vi önskade det eller ej, steg hon in i samma kupé. Hon hade ett kort och bestämdt, nästan karlavulet sätt att uttrycka sig. Hennes dräkt var märkvärdigt enkel: en svart, tydligt själfsydd ylleklädnad med ett bredt sidenband kring den smärta midjan — men när hon med vårdslös elegans fäste några blekröda rosor vid bältet, då såg hon underbart förnäm ut. Italianerne kallade den unga konstnärinnan »la bella bionda»; — det ljusa håret verkar nämligen alltid anslående på syd-italianerne, hvaremot blonda skönheter äro ganska allmänna i Lombardiet.

Hester släpade den ena foten efter sig, då hon gick. Man kunde ej säga, att hon haltade, det såg nästan behagligt ut, detta dröjande vid stegens uttagande. Orsaken därtill hade helt och hållet omgestaltat Hesters lif. Ännu för ett par år sedan lifnärde hon sig och sin mor med träsnideri. Milwaukee, hennes födelseort, är nog luxuriöst, för att en sådan sysselsättning kan blifva lönande. Den unga flickan — hon var ej ännu tjugu år vid tiden för vår bekantskap — var besjälad med en glödande äregirighet; hon sträfvalde af alla krafter att utbilda sin talang

och besökte därför ett ritinstitut, som hade godt namn om sig. Den förträffligt inrättade byggnaden sparar de besökande besväret att gå upp och ned för trapporna, i det den förmedels elevatorer lyfter dem från den ena våningen till den andra.

Hester skyndade en vinterafton efter slutade lektioner genom de svagt upplysta korridorerna, finner dörren till galleriet öppen, förmodar, att hissen är i ordning, och skall stiga uti — men elevatoren är icke där, och den olyckliga störtar genom två våningar ned på stengolfvet. Kanske förmildrades stöten genom de stora rithäften, hon bar under armen, alltnog — hon förlorade ej besinningen, utan släpade sig hem, trots det värkande benet. Först nästa morgon kunde hennes mor förmå henne att eftersända en läkare och denne konstaterade skadan som ett svårare benbrott.

»En krympling — utan framtid!» mumlade flickan.

»Men», bifogade läkaren, »Ni är berättigad att söka skadeersättning af institutet, ty det är af två orsaker skuld till er olycka, att icke stänga galleriet och ha upplysta korridorer.»

»Ah», ropade Hester, »6000 dollars, och jag blir ännu en konstnärinna!»

Hon klagade ej, under det hon låg på sin plågebädd, men med all energi fullföljde hon sitt mål att erhålla den nämnda betydliga summan. Egaren af institutet bjöd henne 3,000 dollars, men Hester smålog föraktligt. Hon hade ju de mest glänsande betyg — lärarne hade alltid förespätt henne stor framtid, och med vanlig amerikansk artighet mot fruntimmer tilldömde domaren henne den begärda summan.

Hester tillfrisknade fort. Hon gaf hälften af pengarne åt sin mor samt gick ombord, ännu stödd på kryckor. Från Bremerhaven reste hon direkt till Rom, gick till en berömd bildhuggare och bad att bli antagen som elev. Han tillbakavisade henne höfligt, men bestämdt. Hester, som endast kunde några få ord italienska, såg på honom med sina blå, beslutsamt trotsiga ögon: »Signor, det är för mig en fråga på lif och död — låt mig vara här en vecka — om ni sedan ännu säger »nej!» — så går jag tyst min väg.» — Han kunde ej annat, hon blef hans elev, och hennes framsteg uppfyllde läraren med stolthet.

I vår lugna krets uppträdde Hester med sin egen vilja och kullkastade ständigt våra planer för dagens nöjen. Jag gick en dag in i hennes sofrum, hon stod där helt lugn och flätade sitt präktiga guldhår, medan vi andra helt otåligt väntade på henne för en utfärd. Jag smekte det glänsande håret: »Stackars barn, vi hålla så mycket af er, hvarför beröfvar Ni oss er kärlek?»

Hester lät håret glida genom sin kraftiga, välformade hand: »Hos mig finnes ej rum för kärlek, min kropp har jag besegrat med stark vilja, men för att beherska marmorn måste mitt hjärta vara hårdt som bergkristall.»

»Ni tager miste, Hester, om ni vill trotsa er till ryktbarhet, — känner ni ej sagan om Pygmalion, som genom sin kärlek gaf lif åt statyn?»

»Never mind — jag fäster mig ej vid sator. Konsten säger: du skall inga gudar, ingen kärlek hafva jämte mig!»

»Men öfver konsten står likvisst Gud med evig nåd och kärlek!» utropade jag.

»Er barmhertige Gud har låtit mig köpa

och betala allt med plågor och kval — vi äro kvitt!» svarade Hester och fäste håret kring sitt välformade hufvud. Med en suck drog jag mig tillbaka, min svaga hand förmodade ej röra detta granithjärta. Dock var Hester härefter vänligare och mer tillgänglig.

Några år förföto, och jag hade nästan glömt konstnärinnan, då jag en dag såg följande meddelande i tidningen: »Rom, i augusti 1887. Självmordet af en här bosatt amerikansk bildhuggarinna har i konstnärsvärlden väckt mycket uppseende. Miss Hester Mac Lellen var visserligen en sträf och otillgänglig natur, men med hennes utmärkta talang höll hennes flit jämna steg, och hon stod framför en lysande framtid. När hennes uppasserska för några dagar sedan fann dörren öppen till hennes eleganta våning vid Via Sistino, blef hon just ej synnerligen förvånad, ty konstnärinnan var vanligtvis tidigt uppe vid sitt arbete — men äfven de andra dörarna stodo öppna, och ur ateliern trängde ljussken. På en matta, omgifven af brinnande vaxljus — iklädd en hvit, med spetsar smyckad klädning, låg den unga flickans lik, med hufvudet hvilande på armen och omgifvet af det guldskimrande håret. Hon hade själf sytt sin dödsskrud. Giftet, som dödade henne, hade hon sexton gånger låtit hemta ur sexton olika apotek. När läkaren gaf henne receptet till sömndrycken, sade han: Tag ej flere än 10 droppar, ty medicinen är giftig! — — — Man känner ingen orsak till självmordet, hennes affärer voro i ordning, och till sin mor hade hon nyligen sändt en större penningesumma.»

Jag var djupt rörd och skref till en amerikansk väninna för att erhålla lösning på den sorgliga gåtan. Ett bref med Hesters stora, motsträfviga stil blef sändt åt mig som svar: »Farväl, jag vill åter blifva till jord, mitt hjärta öfvergaf konsten för att vända sig till en man, en stolt och förnäm man, men jag var likaså stolt som han, och i vrede öfver min fasthet utropade han: Jag har slagit vad med några vänner att tämja den amerikanska vildkatten — det har misslyckats, men gläd er ej öfver er seger, ty ni älskar mig ändå — och med mig skall äfven er talang öfverge er! — — Han hade rätt, mitt hjärta var förtvifladt för denne mans skull, som jag föraktade som dammet på min klädningsfäll — men min hand är ej mer säker — mitt öga kan ej mer uppfatta bilden — min kraft är bruten — jag är ju redan död.

Hester Mac Lellen.»

Så slutade denna kvinna, som syntes kallad att intaga främsta rummet bland Amerikas konstnärer.

Från Finland.

Minnen och intryck

tecknade för Idun af *Vilh. Lundström*.

I.

Bland finska kvinnor.

Det är till det gamla broderlandet på andra sidan Bottenhafvet, till det älskade, saknade Finland, jag i dag ville bjuda mina läsarinna att i tanken följa mig.

Aldrig skall väl i svenska hjärtan kärleken dö till detta härliga land och detta ädla folk,

som ännu i det sista med aldrig svikande trohet under en förtviflad kamp på lif och död offrade sina yttersta krafter för det gamla moderlandet. Och aldrig skall väl heller i svenska bygder intresset slappas att med uppmärksamhet följa det finska folkets öden, och allra minst skall det slappas nu, när mörka åskmoln hotande gå upp i österled och fördystra Finlands politiska himmel.

Och lika visst som känslan af gemensam odling, gemensamma minnen, gemensamma intressen lefver på denna sida om Bottenhafvet, lika visst lefver den, om möjligt ännu starkare, på dess andra sida. Ingen svensk, som vistats någon tid bland Finlands folk, skall någonsin kunna glömma alla de verkligt rörande bevis på kärlek och tillgifvenhet från dess sida, som hans nationalitet därunder förskaffat honom. »Helsa Sverige», »helsa det gamla, kära moderlandet» — så har det åter och åter ljudit omkring mig under mina vandringar genom finska bygder. Och det är ej minst från kvinnoläppar den helsningen gifvits mig att framföra.

Kan jag då bättre fullgöra mitt uppdrag än genom att på detta sätt bringa Iduns svenska läsarinna en helsning från deras finländska systrar?

Det är med flit det åtminstone här i Sverige ovant klingande ordet »finländsk» blifvit använt. Där stå, som bekant, i vårt grannland två partier, att icke säga två nationaliteter, skarpt emot hvarandra, svenskspråkiga och finskspråkiga, och för att icke missförstås, måste man, då man icke vill tala blott om den ena eller andra af dem, använda ord, härledda från det gemensamma fosterlandets namn.

Denna strid mellan de båda i Finland inhemskas nationaliteterna är för öfrigt för den utomstående ett särdeles intressant ämne att studera. Dess bättre äro de dagar, då stridens vågor gingo som högst, nu förbi, och det är blott dyningarna efter stormen man nu får se. Men det är lätt att tänka sig, huru denna strid måste hafva ingripit på hvarje punkt af det offentliga och enskilda lifvet. Tänken eder själfva, mina läsarinna, med oundviklig nödvändighet invecklade i en språkstrid, där ena hälften af edert dagliga umgänge, ja, där kanske edra anhöriga och närmaste vänner omfatta det motsatta språket, med harm se ned på eder »förblindelse» och envist vägra att uttrycka sig på edert modersmål, medan I å eder sida anse eder böra lika envist fasthålla vid detsamma. Det blir en politisk strid, som blandar sig i hvardagslifvets minsta göromål, och där de teoretiska skälen betyda litet eller intet, de individuella känslorna nästan allt. I en sådan strid är det klart, att hvarje individ, manlig som kvinlig, antingen måste fixera sin ståndpunkt eller också hålla sig fullkomligt stum . . . Nu påstår man, som bekant, att det senare alternativet lär bereda damerna vissa svårigheter att fullfölja, men det är nog i alla fall icke blott därför, som de finska kvinnorna med sådan öfversvallande lifaktighet deltagit i språkstridens skiftande duster. Ja, man har till och med påstått, att de mest nitiska kämparne å ömse sidor i själfva verket skulle vara att söka bland Finlands kvinnor. Vare härmed huru som helst, visst är, att man ännu i mängd påträffar damer, som med lif och själ ligga midt inne i språkstriden och med en entusiasm utan like försvara sin sak. Öfverdrifterna, oundvikliga i hvarje politisk strid, äro dem ingalunda främmande och förefalla ofta rätt komiska. Så påträffade jag en gång uppe i Tavastland en svekomansk familj, där yngsta dottern under sin skoltid blifvit ifrig fennoman. Det var ett gnabb och ett disputerande dagen i ända, och

det hela föreföll den opartiske åhöraren än mera tragikomiskt därigenom, att den unga fennomanska damen på alla de svensktalande familjemedlemmarnes inkast envist svarade på finska.

Det stred kantänka mot hennes principer att tala svenska . . .

Och framför mig ligger, då jag skrifer detta, en liten pressad bukett af hvita rosor. Jag fick den en gång under en vandring i Finland af en ung finsk dam, som till afsked fäste den på mitt bröst. Vi hade då varit tillsammans två hela dagar, men trots all artighet hon ville visa mig hade hon dock icke kunnat förmå sig att tala ett ord svenska med den resande främlingen från broderlandet. Och som jag hade tämligen svårt att förstå finska, hade vi nästan oafbrutet använt tolk . . .

Så kan partifanatismen besegra trefnadens enklaste fordringar.

För öfrigt har jag sällan påträffat några damer, som politisera så mycket och så ifrigt som de finska, och detta är dess mera förunderligt, som ju inom tsarens landamären allt politiserande måste ske med största försiktighet. Men det är klart, att Finlands tryckta förhållanden i dessa sorgens dagar måste väcka hvarje sinne, ej minst hvarje känsligt kvinnohjärta till tanke på fosterlandets framtida öde. I allmänhet kan man också säga, att de finska kvinnorna förefalla mera politiskt försigkomna än de svenska.

För öfrigt har den moderna kvinnosaken gjort betydligt större framsteg i Finland än i Sverige, om till nytta eller skada, därom kunna nu meningarna vara delade. Så har, som bekant, *samskolan* eröfrat sig en framstående plats inom Finlands undervisningsväsen och trycker redan en viss prägel på detsamma. Mängden af kvinliga studenter är också i ögonen fallande, och på mera besökta platser ser man rätt ofta deras lätt igenkänliga baretter med den skimrande gulldlyran. De finska studentkorna använda nämligen särskilda hufvudbonader efter mönstret af den finska studentmössan; det är små baretter med bred, svart sammetskant och hvit sammetskulle, som i en fik går ned på venstra sidan, samt studentlyran midt fram. De göra ett egendomligt intryck, dessa unga studentkor i sina »hvita mössor». Det vemodiga finska lynnet återfinnes oftast i deras ansiktsuttryck, men blandadt med något af den karlavulna säkerhet, som samskolan fostrar, och något af det medvetande om egen kraft, som den lyckligt vunna studentlyran skänker.

Talar alltså den studentlyra, som de bära, om alla de mödor och ansträngningar dess förvärfvande kostat sin bärarinna, så möta oss också unga damer med studentlyror, som måla en helt annan historia. Man förundrar sig i förstone öfver det besynnerliga bruket, att en och annan ung flicka bär studentens gulldyra som brosch. Men så får man kanske slutligen i en förtrolig stund veta, att den nyblifne studenten brukar skänka sin första lyra åt sitt hjärtas utkorade . . .

Romantikens tid är ej ännu förbi!

Jag glömmor ej första gången jag såg en finsk studentska uppträda offentligt. Det var på en folkfest i Nyland, och hon uppträdde balanserande på en sviktande stock, som var uppsatt där till allmänhetens förlustelse! Jag stod en stund och stirrade förbluffad, och jag hade nästan något på tungan om oskicklig emancipation . . . Men ju längre jag stod där, dess mer klarnade för mig situationen: jag befann mig inför ett drag af den folklighet och den samhörighetskänsla mellan samhällsklasserna, som är så utmärkande för Finlands

sociala lif. Där uppträdde, omväxlande med bondpojkar och landflickor, den ena efter den andra af de unga damerna på stocken och tycktes hafva lika roligt som någon och blefvo också lika hjärtligt utskrattade som någon annan, när de trillade ned från sitt gungande fotfäste. Hela denna lilla scen lärde mig två fakta; det ena var, att konvensansen är i Finland betydligt friare än hos oss, och att detta förhållande utan tvifvel i många afseenden är till trefnad och fördel. Och det andra var, att Finlands bildade kvinnor lärt sig att fritt och otvunget umgås med folket, deltaga i dess nöjen och förädla desamma.

När skola vi i Sverige komma ens tillnärmelsevis så långt?

På det hela taget förefaller det mig, som om, med förlof sagdt, de finska kvinnorna skulle vara åtskilligt mera företagsamma och orädda än deras svenska systrar. Det visar sig så väl i det allmänna lifvet som i sällskapslifvet. Tillsammans med ett femtiotal finska studenter kom jag en dag på en lustfärd till ett gammalt adligt gods i södra Finland. Värden på stället var borta, men vi mottogos på det mest förekommande sätt af damerna i huset, och djupt nere i de stora, mystiska källarhvalfven, där väggarna tala om fyrahundraåriga minnen, och där nu vid facklors sken ett romantiskt samkväm var anordnad, helsades vi välkomna af husets unga dotter, som i ett glänsande tal skildrade den gamla borgens öden. Det gick en ton af lugn säkerhet och otvungenhet genom hennes ord, och dock hvilade öfver det hela en sådan fläkt af nobel kvinlighet, att alla ovilkorligen rycktes med. Och åhörarne — ja, de utgjordes af de femtio studenterna och åtskilliga af traktens egendomsegare.

Hvilken af mina läsarinor hade kunnat eller rättare *vågat* göra det efter?

Så visar de finska kvinnornas lif åtskilliga drag, som i ett och annat komma det att skilja sig från deras svenska systrars. Dit hör kanske i främsta rummet den glädjande *fosterlandskärlek* de städe i tal och handling röja, en fosterlandskärlek, som icke är blott en nöjets förvändning eller ett ämne för glänsande ordsvall, utan som spirar ur deras hjärtas djupaste rötter. Kunde deras exempel i detta afseende mana Sveriges kvinnor till en lika djup och ren fosterlandskärlek!

Under alla förhållanden äro de finska kvinnornas lif, förhållanden, tankar och åskådnings-sätt, trots all likhet också, i så mycket olika de svenska kvinnornas, att några skisser från Finlands kvinnovärld kanske icke alldeles skulle sakna sitt intresse.

Och det är ett par sådana jag i det följande vill teckna för Iduns läsarinor.

"Iduns julklappsbasar"

kommer äfven i år att öppnas, som vi hoppas till alla våra läsarinors huggnad och nytta. De närmast föregående åren har intresset för »basaren» visat sig mycket lifligt, och vi äro öfvertygade, att det ej skall stå efter i år.

I detta syfte anordnar nu redaktionen

en extra pristäffling
för korta uppsatser, angifvande och beskrifvande nya, vackra julklappshand-
arbeten,

hvarvid den bästa kommer att tilldelas ett pris af 25 kronor. Beskrifningarna, hvilka endast böra upptaga mindre bekanta och nya handarbeten, nedskrifvas kortfattadt och lättbegripligt på blott en sida af papperet. Redaktionen förbehåller sig rätt att äfven meddela de bättre af de ej prisbelönade beskrifningarna och uttalar som sin varma förhoppning, att ingen af våra läsarinor, som kan ha något att meddela, undandraget sig detta. Emellertid vilja vi särskildt framhålla, att några få verkligt originella och treftiga beskrifningar, lämpade att tillverkas af olika medlemmar inom familjen, äldre som yngre, döttrar som söner, och af värde som gåfvor för olika åldrar och kön — att en så utvald och sorterad beskrifning eger större värde än någon aldrig så rikhaltig samling af kritiskt hopfördt likt och olik i många tiotal nummer. Det har ej varit så fritt att icke föregående års erfarenhet föranledt oss i år betona detta.

Men hvad som göres, bör göras fort! Annars kommer det hela för sent. Inom den 8 november måste alltså alla i täfvingen deltagande skrifter vara till Redaktionen insända.

Vilddufvan.

Berättelse ur verkligheten af John Johnson.

(Slut från n:r 41.)

När Rose fyllt femton år, konfirmerades hon. Den unga flickan hade nu utvecklats till en yppig skönhet. Hennes förut så gängliga lemmar hade fått stadga, och det slappa, sammetsmjuka hullet fasthet. Och hvarje rörelse preglades af en ormlig smidighet, ett arf från volternas och kullerbyttornas tid, parad med en elegans, förvärfvad på hästryggen under ridturerna i grefvens sällskap.

Om några år, när den unga flickans uppfostran hunnit afslutas, hoppades det grefliga herrskapet och i all synnerhet grefvinnan, att Rose skulle bli en prydnad för salongerna och en balernas drottning. Hon skulle då kunna lägga en hel stab af beundrande kavaljerer för sina fötter, som täflade om hennes allra ringaste ynnestbevis, och så skulle plötsligen hennes lycka vara gjord, och fosterföräldrarnes alla sträfvan bli belönade.

Ännu funnos dock åtskilliga mörka moln, som då och då döko upp på dessa vackra förhoppningars ljusa och strålände himmel.

Rose visade efter konfirmationen just inga tecken till förbättring i det som rörde god ton. Hon var densamma i långa kjolar som förut i korta och triftes bättre i kök och stall bland tjänstepersonalen än uppe i våningen. Hon var också lika välkommen, hvart hon kom, och lika ogeneradt munter, som hon alltid visade sig bland tjänarne, lika ogenerade blefvo de så småningom mot henne.

Ett par gånger gjorde grefvinnan flickan förebräelser, då hon tyckt sig komma underfund med, att Rose gått för långt i kamratligt umgänge med jungfrurna eller statfolket, men med tanken på, hur roligt hon själf tyckt det vara att som ung flicka prata bort en stund med gubbar och gummor, åka i hölussen och vid skördekalasen dansa på logen med någon af de duktigaste drängarne, fann hon i det stora hela Rose's smak för dylika förströelser ganska naturlig och oskyldig. Och frågade hon sin

man till råds för att höra hans tanke om saken, så skrattade endast grefven som vanligt åt Roses upptåg, och hans slutomdöme blef alltid:

»Det är en sakramenskadt pigg flicka, lät henne du bara hållas, sådant där går öfver med tiden. Och förresten är det inte jag, som åtagit mig hennes uppfostran, ty det duger jag inte till.»

Så småningom inträdde emellertid en märkbar förändring i den unga flickans sätt att vara. Hon syntes betydligt ha lugnat sig, var mera stillsam och ibland nästan en smula försagd. Visserligen gick franskan lika illa som förut under lektionerna för lärarinnan, men mot grefvinnan visade hon sig mera naturligt tillgifven än förut, och en gång hade hennes välgörarinna funnit henne sitta med en roman i knät, ifrigt läsande, under det emellanåt en tår sipprade fram och fastnade i hennes ögonfransar.

»Hvad läser Rose?» hade nu grefvinnan frågat, och då hade flickan med ens flugit upp från sin plats och stoppat boken bak ryggen. Men ögonblicket därpå hade hon lemnat fram den till påseende och svarat:

»Det är bara en berättelse, som jag fått låna af Lotten nere i köket.»

Då hade grefvinnan smålett och gått, utan att se på boken.

* * *

En dag på höstsidan blef det plötsligen beslutadt, att det grefliga paret skulle göra en trip upp till Stockholm och bli borta en vecka. Denna underrättelse slog vid herrgården ner som en bomb, ty väl hade det händt, att grefven då och då rest upp till hufvudstaden och stannat kvar där någon tid, men grefvinnan tycktes på de senare åren hyst en afgjord motvilja att resa bort, hon for numera ej ens på bjudningar i socknen som förr, utan satt ofta hela dagarne instängd i sin lilla privatdubbel, sysselsatt med läsning, målning eller andra förströelser. Det talades till och med om, att hon på sista tiden varit på det ifrigaste sysselsatt med att uppgöra planer för en storartad restaurering af den gamla herrgårdsbyggnaden.

På bestämd dag anträdde emellertid resan, och Rose's lärarinna, som fått permission för att helsa på släktingar i hufvudstaden, medföljde dit. Rose själf fick däremot stanna hemma för att öfva tillsyn öfver det grefliga hemmet. Och där gick nu den unga flickan ensam i de ödsliga rummen, de tider då hon ej gjorde sina sedvanliga promenader till häst eller som vanligt underhöll sig med tjänstfolket.

Fyra dagar gick allt sin gilla gång, men på den femte dagen fick unga fröken en lustig idé, som hon strax beslöt sätta i verket. Hon gaf ordres åt tjänstepersonalen att anordna en fest och inbjöd både dem och en massa af godsets underlydande att bli sina gäster. Inspektoren sände återbud för sig och sin familj jämte lämpliga ursäkter för uteblifvandet. Men alla de öfriga inbjudna tackade och lofvade komma.

Och en muntrare fest hade aldrig gått af stapeln vid herrgården, icke ens på den tid då grefven och grefvinnan voro värd och värdinna för sina underhåfvande.

Hela våningen stod på festkvällen glittrande af ljus, och vid sjutiden samlades gästerna undan för undan och troppade in i de ståtliga gemaken, där trakteringen genast tog sin början. Och midt ibland alla syntes värdinnan vid det briljantaste humör, välkomnande gäster till höger och venster och uppmanande dem att slå sig ner och vara treftiga. Och det behöfde man ej be dem två gånger.

C. W. SCHUMACHER
Kongl. Hofleverantör.

För Sveriges
Husmödrar!

Spisbröd

Cakes o. Biscuits

STOCKHOLM,

försändes öfver hela riket.

17 Norrlandsgatan 17.

Nils i Kullersta och hans gumma kastade sig ner i ett af högsätena i stora salongen, hvilken nu liksom vid mera högtidliga banketter tjänstgjorde som mottagningsrum, och sen följde öfriga inbjudna deras exempel. Efter en kvarts timme var det ett surr i salen som i en bikupa. Drängarne, som redan hunnit tömma några bägare, togo hvarann om lifvet och började dansa »nigarevals», och efter kommo några af de gladaste jäntorna, blanka och skinande i synen, som om de skurat sig med trippel. I ett hörn, bredvid en Venus i marmor, drogo Per i Ringaby och Olle i Svenstorp fingerkrok och på en svällande divan satt Ångstu'-Johan med knäna ofvanför öronen och preluderade på sitt handklavér, som några af jäntorna bedt honom taga med sig.

»Det är rätt, Johan, låt oss få en polska; men då gå vi, som skola dansa, in i matsalen!» ljöd det plötsligen från värdinnan, och så gick hon ögonblicket därpå och bjöd upp gårdens fagraste ungersven, Kalle i Stentorp, hvilken blygsamt stod med händerna på ryggen nere vid dörren och såg ut, som om han kommit in i sockenkyrkan en söndag, under det prostens läste syndabekännelsen.

Visst blef han förlägen och liksom rödmålad i synen, när Rose utan vidare tog honom under armen och marscherade i tåten för de andra paren in i den väldiga salen, men förlägenheten gaf med sig, sedan han svängt kring några hvarf, så att Rose måste sätta sig och pusta ut.

Då började Kalle till och med att försöka öppna konversation med sin dam och sade:

»Jag tror vi dansat, så fröken är svett och håller på att tappa flåset i detsamma.»

»Ånej, käre Kalle, så farligt är det inte! Nu ta vi oss en sväng igen!»

Ju längre det led på kvällen, dess muntrare blefvo både värdinnan och gästerna. Där kinkade en af jungfrurna: »Kom lilla flicka valsa med mig.» på grefvinnans Bechsteinsflygel, under det trädgårdsdrängen Olle med sin flicka, i ett af smårummen, satt och talade kärlekens språk på kanten af en stor, väggfast gustaviansk säng, i hvilken en gång konung Carl XIV Johan hvilat.

Festens glansnummer kom äfven det till sist, då värdinnan i ett öfvermått af godt lynne plötsligen uppenbarade sig, klädd i en rätt näpen fantasikostym, i hvilken hon gick på händerna, slog volter och kullerbyterade för sina gäster. Öfvanpå denna uppslupna föreställning följde en vild orgie. Ett halft dussin champagnebuteljer hemtades upp ur vinkällaren och tömdes, under det bondgossarne samtidigt bolmade på grefvens bästa cigarrer och sjöngo en massa positiv- och bevaringsvisor, hvar och en på sin melodi, så att det lät som den gräsligaste finska messa.

Plötsligen ljöd ett fasaus utrop bland de församlade.

»Herrskapet är hemma!» rapporterade en af jungfrurna med andan i halsen. Grefven hade för ett par timmar sen telegraferat till inspektoren, att de anländt till den en half mil från gården belägna järnvägsstationen, och så hade förvaltaren skickat efter gamle Janson, som tjänat kusk vid gården i trettio år, och beordrat honom att genast späna för och hemta.

När denna jobspost nådde gästernas öron uppstod en förfärlig villervalla. Somliga rusade hals öfver hufvud ut köksvägen, andra gömde sig hvar de kunde, under det Rose, som plötsligt blifvit allvarsam, kastade en kappa öfver sin improviserade kostym och helt lugnt gick ner för att ta emot sina fosterföräldrar.

* * *

Sedan ett par af rummen hunnit vädras, intog det greffliga herrskapet sin supé.

Grefven var vid ett briljant humör, men grefvinnan och Rose voro begge desto allvarsammare. Och så brast ett, tu, tre ovädrat löst.

»Jag förstår sannerligen ej, hur du kunbat så, som i kväll skett, missbruka vårt förtroende, min kära Rose,» började grefvinnan.

»Det lustigaste tycker jag var att bjuda bonddrängarne på champagne och havannacigarrer,» ifyllde grefven och lutade sig tillbaka i sin stol, storskrattande.

»Det är inte nog med detta! Rose har ju personligen burit sig så opassande åt, att hon uppträdde för sina gäster och gjort ekvilibristiska konststycken. Detta och åtskilligt annat, som passerat, kan jag aldrig förlåta,» återtog grefvinnan med skarp tonvikt på de sista orden. Grefven skrattade, och Rose teg fortfarande.

»Är detta tacken för allt, hvad vi gjort för dig, Rose? Om du känner ringaste blygsel öfver ditt uppförande i kväll, så lemna genast bordet,» fortfor grefvinnan med isande skärpa.

Rose reste sig sakta, och så sjöd hennes heta blod öfver.

»Tant har aldrig gjort mig något godt! Bara köpt mig som en slafvinn på en marknad, för att tant skulle få något att förströ sig med,» svarade hon hvasst.

Nu reste äfven grefvinnan sig, gjorde en geste åt Rose att aflägsna sig, hvarpå hon bjöd godnatt åt sin man och gick in till sig. Nu började äfven grefven se allvarlig ut, och när Rose hunnit till dörren, ropade han henne tillbaka och bad henne sitta ner bredvid sig.

Så strök han med ena handen ett par gånger sitt vackra helskägg, under det han räckte den andra handen åt den unga flickan och sade:

»Rose, du har särat grefvinnan, och det var ej rätt gjort af dig!»

»Jag måste säga det, fastän det kanske ej var rätt gjort. Jag är så elak,» svarade Rose i vekare ton.

»Säg mig då uppriktigt, trifs du ej längre hos oss?» frågade grefven.

»Nej, jag vill hållre ut och tjäna som en af jungfrurna,» sade Rose bestämdt.

»Såå,» sade grefven långsamt och strök åter sitt skägg. »Du bereder oss ständiga öfverraskningar, kära barn, men för mig får du göra, hvad du behagar. Jag förstår dig ej, men den här festen i kväll var tusan så originell och jag är inte ond på dig,» fortfor han och reste sig. Därpå klappade han Rose vänligt på kinden och bjöd godnatt.

* * *

Det gick, som Rose önskade! Grefvinnan tog följande dag saken lugnare och efter att en stund ha resonnerat med den unga flickan erbjöd hon henne att få slippa studierna och i stället hjälpa till i hushållet, ty ut i vida världen hade hon ej hjärta att släppa flickan.

Rose var utom sig af glädje och började genast med lif och lust ta i tu med arbetet i väfkammaren och köket. Och det var alldeles som om det stränga arbetet gifvit ro åt hennes förut så oroliga sinne. Dagen i ända var hon glad som en kvittrande lärka och skötte sin tjänst med det största intresse. På detta sätt gingo två långa år.

Så en vacker dag kom Rose in till grefvinnan och bad att få tala med henne, och när det kom till kritan, sade hon blygt:

»Snälla tant, blif icke ledsen, men Kalle och jag tänkte fråga, om vi få gifta oss till hösten!» Grefvinnan spratt till.

»Hvilken »Kalle» menar du?» frågade hon vänligt.

»Kalle i Stentorp, förstäs! Vi ha hållit af hvarandra länge,» svarade Rose och såg bedjande på fostermodern.

Grefvinnan log.

»Jaså, jag vet, hvilken du menar, och det tjänar väl ej till att vägra, kan jag tro, om jag känner dig rätt, kära Rose. Tag därför »din Kalle» och blif lycklig. Och som jag hört inspektoren berömma din fastman som en duktig jordbrukare, skall jag tala vid grefven, att han får ett bra arrende,» svarade grefvinnan. Den unga flickan syntes öfverväldigad af svaret, i ett nu bröt tårefloden ut. Och så fattade hon lidelsefullt grefvinnans hand och tryckte den många gånger till sina läppar.

Svar till Anna Lisa.

Min kära Anna Lisa!
Ditt svar jag ej förstår,
Ty alldeles på sidan
Det ju om saken går.

Hur älskvärd än för öfrigt,
Ditt kön i allo lik,
Med det du delar bristen
På reda och logik.

Skall Idun så försämmas,
Dess värde mindre bli,
Om färre dumma frågor
Man läsa får däri?

Ty märk, att ej mot bladet
Jag riktade mitt skämt,
Men mot de värda damer,
Som fråga där alltjämt.

Och hvar har jag fört striden
Mot hem och huslighet?
Det tror jag ingen annan,
Än Anna Lisa vet.

Tvärtom — jag ville skrifva
Till huslighetens pris,
Men huslig kan man vara
På många sätt och vis.

Och litet vill jag gifva
För denna huslighet,
Som frågar i en tidning
Hvad hvarje husmor vet.

Och hellre än att göra
Sin dumbet riksbekant,
Man ställe sina frågor
Till första snälla tant.

Men efter du tog vid dig
Så gruffligt för den skull,
Jag fruktar, Anna Lisa,
Jag stötte på patrull.

En »oerfaren husmor»
Kanske i dig man har,
Som uti Iduns spalter
Har trängt efter »svar».

Men mera nytta gjorde
Än loftal af din sort,
Om detta skräp ur bladet
Man kunde rensa bort.

Ty löjet, som det väcker,
Det kan du nog förstå,
Att inte vinner Idun
Så synnerligt därpå.

Jag hoppas, Anna Lisa,
Att nu du ta'r reson,
Mitt skämt var »väl befogadt»
Sa' själfva — redaktion'.

Mitt tack nu för poemet!
Du rimmar riktigt bra,
Men bättre än att rimma
Är — rimlig tanke ha!

Snorre.

Skona barnens ögon.

När du betraktar den blå himlen, när du gläder dig åt de blomsterrika ängarne, då du lycklig sänker din blick i din makes eller i ditt barns kärleksstrålände ögon, tackar du då ej af innersta hjärta alltings skapare, att han gifvit dig dina ögons ljus?

Och känner du ej det djupaste medlidande, om du möter en blind, som endast vid en annans hand trefvande kan finna sin väg, en stackars varelse, som kanske *en gång*, kanske aldrig skådat stjärnattens underbara prakt, blommornas färgrikedom, med ett ord: naturens under, och som aldrig blifvit förunnad att se sina föräldrars kära ansikten?

Jo, helt visst!

Men egna vi väl motsvarande omsorger åt denna dyrbara himlagäfva? Vårda vi våra ögon, såsom vi borde? Skona vi dem, såsom deras oskattbara värde borde bjuda, och såsom det skulle vara välgörande för dem?

Exempel ur det dagliga lifvet bevisa raka motsatsen.

Där ser man en barnvagn. Ett välskött, som allra näpnaste barn i fin spetsklädnad och prydd hatt sitter i vagnen. För att den lilla älsklingen ej skall frysa är en konstmesigt virkad, hvit filt utbredd öfver vagnen framför den lilla.

Hvarför ser det eljes så muntra, blomstrande barnet sig osäkert omkring med halföppna ögon och med en känsla af obehag?

Solen skiner på det hvita täcket och bländar den lilla, ja, det skarpa ljuset blir till slut outhärdligt, och gråtande ger barnet tillkänna sin önskan att bli uptaget ur vagnen.

Tag bort vagnstäcket, och den lilla blir åter lugn. Försök, älskvärda moder, att en gång några minuter se på den hvitrappade, solbelysta väggen af ett hus, och du skall snart vända bort dina plågade ögon. Men din lilla älskling dömer du till att timsals se på det ännu mera bländande vagnstäcket. Gröna eller bruna tyger äro kanske mindre vackra, men mycket ändamålsenligare.

Men låtom oss inträda i en småbarnsskola. Barnen skriva. Där finnas redan större, som ha fått taga till bläck, penna och papper. I stället för att skriva i stora, kraftiga drag, kreta de små petiga bokstäfver. Fin och prydd skall skriften se ut — så tänka åtminstone hufvudsakligen flickorna — men om den är lämplig för den skrivande och den läsande, besvaras väl på det otvetydigaste af den omständigheten, att endast ett fåtal skolbarn har normal synvidd.

Nu taga barnen läroboken i hand. Vi tillåta oss bläddra i den och finna ett stort antal läsestycken med samma tryckstil som i våra dagliga tidningar, men icke så få med mycket mindre stil.

Då man på detta sätt låtit uppställa det första materialet till barnens inhemtande af läsekonsten, har man väl blott haft till mål att vänja barnens ögon vid tryckstilar i olika storlekar. Men man tycks helt och hållet ha förbisett den omständigheten, att endast ett ringa antal barn har den förmånen att sitta i närheten af fönster, att det stora flertalet sitter i rader bakom hvarandra, och att de små bokstäfverna knappast eller blott med öfveranstängning kunna urskiljas i den halfskumma dagern.

Hvartill nyttar all statistik, om skolan själf ger anledning till ögonens försvagande. Huru många tusen komma ej med normal synförmåga in i skolan, men få plikta för sina

ansträngande studier med svaga ögon och när-synthet.

Likasom i de vanliga skolorna och pensjonerna syndas ock mot ögonen i sy- och slöjdskolorna. Där räknas tråd efter tråd, stygn efter stygn på den fina bomullsväfen. Är det väl i våra dagar förnuftigt, då den exakt arbetande symaskinen trängt handsömnaden så mycket i bakgrunden?

På samma gång erinra vi om de fina broderierna och virkningarna såsom svåra fiender till ögonen. Vi högakta det konstmessiga kvinliga handarbetet. Det är ett vackert bevis på kvinnosläktets skicklighet, tålmod och uthållighet, men vi kunna ändå ej bli kvitt den tanken: flickor det är för mycket af det goda, sköna edra ögon. Lärarinnor varen måttliga i edra fordringar, edra elevs ögon låta sig icke ersättas.

Låtom oss åtminstone så mycket som möjligt skona våra barns ögon, så att de ej redan vid 15—16 års ålder, ja redan vid 12—13 år måste anlägga pincenez och klaga öfver smärtor i ögonen, närsynthet o. s. v.

Följande punkter böra vid barnens undervisning i skola och hem särskildt uppmärksammas:

1. God hållning af kroppen; vid läsning och skrifaing bör skriften hållas 30—35 cm från ögonen.
2. Vid läsning bör boken hållas i handen, och läsning i skymning måste helt och hållet förbjudas.
3. Större skrifstil än förut; därför bör stor, kraftig stil fordras af såväl flickor som gossar.
4. Böcker med fint tryck böra undvikas, och särskildt böra skolböckerna vara tryckta med lättläst, grof stil.
5. Vid undervisning i handarbeten bör mera vikt fästas vid färdighet i tillklipping än vid vid den pedantiska räkningen af trådar och stygn.
6. Hemmalexor böra ej gifvas i småskolorna, så att barnen bli tvungna att arbeta vid ofta mycket sparsamt ljussken.
7. Barnen böra öfvervakas i hemmet liksom i skolan, så att de sitta raka, icke hålla arbetet för nära o. s. v.

Till slut våga vi förelägga våra läsarinor ett förslag, som skulle inverka icke blott på familjelifvet, utan lika mycket på skollifvet.

Skulle det icke vara möjligt, att de större eleverna hvarje afton från 6—7 kunde få samlas i den väl upplysta skollokalen med de ändamålsenliga skolpulpetera för att under en lärares eller lärarinns tillsyn lära sina lexor.

Lärares klagan öfver dåligt öfverlästa lexor eller uteblifvande krior skulle bli mera sällsynt, och klagomålen från mödrarna, som vilja använda sina barn till en eller annan tjänst inom hemmet, skulle på många håll förstumas. För öfrigt böra vi icke glömma, att eleven i det lugna skolrummet på *en* timme hinner mera än hemma på *tre*, om han är dömd till att arbeta under de närvarandes prat eller de yngre syskonens lek och ofta vid dålig belysning. I föräldrars, lärares och elevs intresse vore därför önskvärdt att åtminstone de skriftliga arbetena finge utföras i skollokalen på därtill anslagen tid under behörig tillsyn.

I Frankrike och England, där denna anordning vidtagits i en och annan skola, finner man den särdeles lämplig.

Den, som redan känner följderna af svag syn och närsynthet, skall säkert finna vår uppmaning om skonande af barnens ögon berättigad.

Under ett helt, kanske långt lif få ögonen aldrig neka sin tjänst. Personer med dåliga ögon äro endast till hälften dugliga till arbete. Detta borde vara orsak nog för alla att från spädaste barndomen skänka den allra största uppmärksamhet åt ögonens vård och skonande, och borde man *aldrig* glömma, att dålig syn kan bli ett *ärfeligt ondt*, som sålunda fortplantas från släkte till släkte.

Ännu en gång den »finska kvinnogymnastiken».

Helsingfors, den 6 okt. 1891.

Med anledning af en uppsats i Idun: »Om kvinnogymnastiken i Finland» där signaturen Fack såsom utgångspunkt omnämner Helsingfors gymnastikförenings för fruntimmer uppvisning vid internationella gymnastikfesten i Stockholm, anser jag mig i sanningens intresse skyldig afgifva följande rättelse.

Inom Gymnastikföreningen för fruntimmer i Helsingfors bedrifvas öfningarna *ej* enligt Spiess' metod. På dess lägre afdelning idkas ren svensk gymnastik, på den högre äro *de svenska grundprinciperna allt fortfarande rättesnöret*, men ur tysk gymnastik upptagas öfningar, som icke strida emot dessa grundprinciper. Vårt uppvisningsprogram anslöt sig därför också i ganska nära till i Sverige använda dagschemata, hvilket jag trodde hvar och en i gymnastik hemmastadd person skulle ha varseblifvit. Och är det min lifliga öfvertygelse, att »öfverklassens kvinnor» icke kunnat »uppnå denna ståndpunkt af kraft och uthållighet», som öfverraskat signaturen Fack, därest Spiess' metod i stället för den svenska utgjort rättesnöret för vårt gymnastiska arbete.

De personer, som utbildat lärarinnor och lärare i gymnastik för statens skolor i Finland, hafva så upprepade gånger i ord och handling visat sitt ogillande af gymnastikföreningen för fruntimmer och dess gymnastiköfningar, att det icke kan blifva något tal om »ett harmoniskt helt» eller »en enhetlig utbildning af systemet». Tvärtom, gymnastikföreningen för fruntimmer i Helsingfors har stått och står fortfarande i opposition mot den förmyndarroll ofvan antydda personer hos oss velat intaga.

Elin Kallio.

Ledarinna vid Gymn. fören:s för frunt. uppvisning i Stockholm 16/5 91.

Smånotiser från kvinnovärlden.

Handarbetets vänners årsfest firades förliden lördag kl. 7 e. m. Inbudna voro alla i föreningens tjänst arbetande. Sedan kaffe serverats, vidtog en rad af tablåer, utmärkt väl arrangerade af fröken Kerstin Kardon. De flesta af tablåerna återgäfvos bilder ur allmogelivet, där dalmasarnes och kullornas brokiga dräkter åstadkommo ett färgrikt och gladt intryck. En annan serie tablåer framställde symboliskt Handarbetets vänners framgångsrika verksamhet bland främmande nationer. Typerna voro valda med god urskilning.

Efter tablåerna föreslogs en skål för alla föreningens verksamma medlemmar, för styrelse, direktis, för alla inom lokalen biträdande krafter: ritare, sömmerskor, väfverskor etc. En styrelseledamot erinrade om, att det nu vore 10 år sedan den första årsfesten hölls, och om hvilken stor utsträckning Handarbetets vänners sedan dess uppnått. Kl. 10 e. m. lemnade festdeltagarna mötet, mycket belåtna med sin afton.

Som vanligt vid denna fest tilldelades äfven i år en belöning i penningar åt en af föreningens nistiska arbeterskor. Denna gång tillföll priset Elna Karlsson, skånsk väfverska, gammal och pröfvad i tjänsten.

Kvinnoklubben hade den 15 dennes årsammankomst i sin lokal, Mästersamuelsgatan 13, hvarvid års- och revisionsberättelserna upplästes samt nytt styrelseval egde rum. Till styrelseledamöter utsågos: fröken H. Andersson, fruarna Ch. Bandelin, S. Boström, A. Burén, N. Frölander och H. Sach samt fröknarna S. Gumalius, Ch. Nyqvist och E. Ullmark; till suppleanter: fröknarna Am. Norén, Cl. Smitt och A. Tibell; till revisorer: fröken A. Schall och fru E. Sundblad samt till revisorssuppleanter: fröknarna E. Dillén och S. Strandberg. Ansvarsfrihet beviljades den afgående styrelsen.

Ädel verksamhet. Den 19 dennes öppnade fru Ulrika Grönqvist åter sin nu 25-åriga kokanstalt

härstades i n:r 28 Humlegårdsgatan och tillhandahåller där såsom förut mat för billigt pris. Fru Grönqvist har under sin mångåriga verksamhet på detta område förmedlat ett mycket stort antal välgörande människors utdelning af mat till hungrande; under de gångna 25 åren har hon i medeltal bespissat 100 personer om dagen under de 6 månader, som anstalten är öppen hvarje år.

Teater och musik.

Kungl. operan. I afton gifves andra abonnementsföreställningen för säsongen.

I morgon lördag eger den första symfonikonserterna rum. Programmet upptager Suite af Saint-Saëns, scen och aria ur »Friskyttan» (fröken Esther Söder), Siegfried-idyll af Wagner och Beethovens symfoni (A-dur) n:r 7.

K. Dramatiska teatern, som nästan hvarje afton denna vecka för fullsatt salong gifvit Knut Michaelsons 3 akts komedi »Skandalen i natt», gifver samma stycke äfven i afton. I morgon lördag uppföres »En varning» och »Stulen lycka».

Vasateatern lockar fortfarande en talrik publik med sin repris af »Sköna Helena».

De omtyckta kammarmusiksoaréerna, för hvilka konsertmästaren Tor Aulin står i spetsen, taga snart ånyo sin början i Vetenskapsakademien. Biljetter, gällande för alla fem soaréerna, erhållas i Abr. Lundquists Hofmusikhandel.

Hr Ragnar Grevillius, under de senaste åren bosatt i London, förbereder en konsert härstades.

I en vrå af världen.

Berättelse för Idun

af

Cecilia Bååth-Holmberg.

II.

(Forts.)

Hon var mycket ung, då pastor Törne kom som hjälpprest i hennes fars hus.

Så långt hon kunde minnas, hade liksom en underlig tyst stämning legat öfver hemmet. Hennes far, kyrkoherden, hade i många år varit sjuk; som helt ung hade hela hans lust och trängtan legat åt ett helt annat håll än det presterliga; han hade velat bli konstnär; han hade drömt sin ungdomsdröm om ryktbarhet och ära — men så hade han kommit att studera teologi, blifvit prest, och så kom sjukdomen. Olika läkare hade undersökt honom och föreslagit mycket olika kurer; följden blef, att den sjuke, långt ifrån att förbättras till helan, tvärtom ständigt försämrades och därtill förbitrades till sinnet.

Hans retlighet tilltog nästan i proportion med sjukdomen; han var dyster och sluten, höll sig mest inne i sin kammare, dit han oftast lät bära in sin mat, emedan hustruns och dotterns sällskap tröttade honom, som han sade. Han tålde intet buller; sedan hon var liten flicka, hade hon vant sig att smyga på tå, något som senare efterlemnade hos henne denna tysta, lätta gång, som kom en att att tycka, det hon nästan som en ande sköt upp framför en, då hon inträdde.

Aldrig sågos gäster i detta hus; endast en gång om året lyste ljus ur den stora prestgårdens många fönster: nyårsafton, då socknens honoratiösa och främste bönder gjorde nyårsuppvaktning.

Då visade sig den sjuke en liten stund i salen, då rådde en viss skenbar glädthet, det kom ofta ungdom med, och man till och med lekte och skattade under några timmar — så foro gästerna, det blef åter tyst, ljusen släcktes för att ej ländas, förrän ett långt år åter gått.

Ett år, fullt af mörker, tyngd och sjukrumsluft, men mycket fattigt på glädje.

Och fastän dessa nyårsaftnar läto henne liksom ana, att världen därute kunde ha mycket af godt att bjuda, tänkte hon dock aldrig på, att hennes lif kunnat vara annorlunda, ty framför allt annat hade en grundsats, en lära inprentats i hennes sinne: plikten framför allt.

Detta var hennes mors trossats, den hade gjort henne stark och tålig. Under dessa år hade den unga flickan aldrig hört modern klaga eller sett henne bli otålig öfver mannens ofta oberäknliga

retlighet. Stilla och tyst skötte hon det enkla hushållet och egnade alla sina krafter åt den sjuke; och då hon ej på något sätt kunde göra sin dotters ungdom gladare, sökte hon i stället stålsätta henne med denna sin egen stödjelära: plikten framför allt.

Det var således helt naturligt, att en främlings ankomst, då fadern blef så dålig, att han ej längre ensam kunde tjänstgöra, blef liksom en vändpunkt i det enformiga hemlifvet i prestgården. Visserligen var pastor Törne mycket äldre än hon, och nog var han tystlåten och lågmäld äfven han; men han — som nästan från början intogs af den unga flickans skönhet, om hvilken hon själf ej ens var medveten, och som starkt förhöjdes genom den underkufvade ungdomseld och liflighet, som aldrig fått luft att upplomma, men som dock mången gång kunde röja sig genom en hastig sprittning och en plötslig glans i de stora ögonen, då något väckte hennes intresse — han var dock en man med bildning och hjärta, aldeles olik socknens båda ungherrar, den rödblommige landpatronen med det gulröda håret, de hopknipna läpparne samt med guldknappar i öronen, och den lille flintskallige kaptanen; han var dessutom en redan känd man, ty han var ifrig historisk forskare och af det historiska verk, han höll på att utarbete, hade redan de första häftena blifvit väl omtalade.

Och han var så vänlig, han talade så mycket med henne, berättade så mycket för henne — hon anade då ännu ej, hvilken tjustning för honom det låg uti att se, huru, då han för henne upprullade tafur ur historiens lif, han liksom höll trådarna till hennes själslif i sin hand, se, huru hennes ögon växlade uttryck, skiftade i vemod, munterhet och beundran, allt eftersom hans ord föll, och huru detta lifvade honom, rent af inspirerade honom, så att hans ord fingo ett lif och en makt, som hon sedan, då åren gått, aldrig mera fann spår af i hans sälliga predikoröst.

Med ett ord, efter hans ankomst blef hennes värld inom hemmet förskönad och förljufvad; något utifrån hade kommit till och gjort den lättare, något som åter försvann, så fort han reste bort, var det så endast för en enda dag.

Och så kom det sig, att hon till slut trodde, att han — det var lyckan; utan honom fanns endast denna dödande tunga tystnad och så: plikten framför allt; med honom, det trodde hon åtminstone, skulle denna plikt aldrig mera bli kall, aldrig bli tung — den skulle bli henne lätt och ljufvig att bära.

Och när han en dag böjde sig ned och såg henne in i de mörka ögonen, och med sin milda låga röst sade henne, hur kär hon var honom, hur lyckligt lifvet skulle bli för honom, om hon med sin hand i hans ville följa honom, huru log då ej den fina munnen, huru glödande besvarade hon ej hans kyssar. — Ja, hon älskade honom, hos honom, med honom skulle alltid vara solskens, alltid luften vara lätt — alltid plikten vara ljuf!

Och huru stor blef ej hennes lycka, då han efter någon tid erhöill den plats, han sökte som komminister i den lilla staden vid bukten, väl så långt borta, så aflägsset och främmande, men i alla fall något nytt, något annat än denna fläck, där hon hittills som en vingklippit svala halft i vemod framlevat sin första ungdom.

Med en obestämd känsla af, att den framtid, hon gick till mötes, åt henne skulle medföra något underbart, något aldeles olika det enformiga lif, hon hittills fört, gjorde hon sitt inträde i det nya hemmet.

Det intryck hon fick, då vagnen passerat de sista sandkullarne och viken utbredde sig framför henne — denna vik med de mjuka sandåsarna på sidorna, med vattnet glimmande och blänkande midt ute, mörkt lockande därborta vid stranden, och med staden inbäddad i grönska — detta intryck var så starkt, att hon, så länge hon lefde, förblef öfvertygad om, att denna plats öfverträfade hvarje annan; från denna stund kände hon liksom omedvetet, att det underbara, som skulle hända henne, det skulle stå i samband med viken, vattnet, skogen därborta, med den dunkla tjustningskraft, som naturen häromkring hennes nya hem från första stunden utöfvade på henne.

Och att levfa här med honom, denne man, som hon så djupt beundrade, åt hvilken hennes egen glödande kärlek gaf liksom ett skimmer af lidelsefullhet, hvilket hon tog för att vara hans egentliga natur, och som berusade henne — hvilket rikt lif skulle ej detta bli!

Och så att levfa i en stad; endast detta var i och för sig något märkvärdigt. Deras första hem hade legat vid »Adelgatan», den del af stadens enda långa gata, där fina världen, borgmästaren,

apotekaren, doktorn och stadsfogden bodde. Den öfriga staden — »Stor-» och »Lillgatorna» — beboddes nästan uteslutande af smärre handlande, handverkare och småborgare för öfrigt.

Mellan dessa och Adelsgatans fina herrskaper var emellertid ett vidt sval, enär den lilla staden, så aflägsset den än låg, dock ej förblifvit oberörd af de politiska partistormar, som rasade på andra sidan sandåsarna, utan var delad i tvänne hälfter, af hvilka den ena, den konservativa, bestod af ofvan nämnda fyra familjer och visserligen var liten till antalet medlemmar, men så mycket mera »vald»; den andra, representande alla småborgare, alla mer eller mindre fatiga handverkare, fiskare och dylikt enkelt folk, var vid till omfånget, men bestod som stadsfogden brukade säga, uteslutande af »plebejer».

Denna senare del af stadens befolkning hade dock något, som de fina familjerna i »Adelsgatan» saknade, de hade en förening, en folklig, musikalisk förening, där det sjöngs fyrstämmit, hölls föredrag och dracks kaffe. I Adelsgatan hade man länge drömt om att kunna stifta en »högerklubb», men man var för få — staden var för liten, för att man i den skulle kunna bilda en aristokrati. Man nöjde sig tillsvidare med att föra »föreningen» med samtliga dess medlemmar, och sedan man sport, att den nye komministern helt öfverlemnade sig åt »plebejerna», d. v. s. lofvat hålla föredrag på »föreningens» möten och öfverhufvud taget tydligt lagt i dagen sitt intresse för »de små i samhället», beslöt man, att han också därmed uteslutit sig själf från »salongerna», borgmästarens, apotekarens, doktors och stadsfogdens, de enda salonger, som funnos i staden. Nog var det synd, tyckte man, om den unga vackra frun, men »som man bäddar, så får man ligga», och när hennes man begått den oklokheten, att några dar efter sin ankomst taga emot bjudning af hjulmakaren på hörnet och där hålla tal eller föredrag om »utsträckandet af den politiska rösträtten», så fick han också skylla sig själf för följdena.

(Forts.)

Gösta Berlings saga.

Med anledning af en mängd förfrågningar från Iduns läsekrets, om och när »Gösta Berlings saga» af Selma Lagerlöf utkommer fullständig i bokform, vill undertecknad, på hvars förlag det märkliga arbetet kommer att utgifvas, härmed meddela, att manuskriptet nu af författarinnan afslutats och till mig öfverlemnats. Dess författarinnan har hon uppläst arbetet i dess helhet för en vald literär krets och härvid mottagit de amplaste lof-ord, hvilka gifva vid handen, att de stora förväntningar, som framkallades af de löryckta kapitel, som vid detta års början publicerades i Idun, efter att några veckor förut hafva i Iduns pristävling af prisdomarne enhälligt tillerkänts högsta priset, snarare komma att öfverträffas än tvärtom. Och säkert är, att »Gösta Berlings saga» blir ett af de märkligaste skönlitterära arbeten, som under de senaste årtiondena skadat dagen i vårt land.

Arbetet, som kommer att omfatta ej mindre än 6 å 700 trycksidor, utgifves i tvänne skurna band med pryddlig utstyrel. Bokhandelspriset blir minst 6—7 kronor. De af Iduns läsarinor, som emellertid före den 30 dennes (Obs! utsträckt tid på begäran) direkt hos Iduns Expedition, Stockholm, beställa arbetet, erhålla detsamma för

endast 5 kronor,

som bära åtfölja beställningen. Denna kan ske antingen på vanlig postanvisningsblankett eller i rekommenderadt bref, i hvilket senare fall den i annonsbilagan i detta nummer befinliga beställningssedeln kan urklippas och ifyllas.

»Gösta Berlings saga» utkommer inom loppet af nästa månad och båda delarne samtidigt.

Stockholm den 6 okt. 1891.

Erithiof Hellberg.

Red. o. utgifvare af Idun.

Innehållsförteckning:

Aurore Karamzine; af Malilda Bergendahl. (Med porträtt.) — Gammalt och vanligt; af Anna Knutson. — Det mål, där »allt är nådt»; af Hilda Myhrman. — Hester Mac Lellen; ett minnesblad för Idun af Henna. — Från Finland, minnen och intryck tecknade för Idun af Vilh. Lundström. I: Bland finska kvinnor. — Iduns julkalppbasar. — Vilddufvan; berättelse ur verkligheten af John Johnson. — Svar till Anna Lisa; af Snorre. — Skona barnens ögon. — Annu en gång den finska kvinnogymnastiken. — Smånotiser från kvinnovärlden. — Teater och musik. — I en vrå af världen, ber. för Idun af Cecilia Bååth-Holmberg. (Forts.)

Förlofnings- och vigselringar

ständigt lager hos

Juvelerar HALLBERG Stockholm.

Order från landsorten expedieras omgående.

Perlhalsband, gammalt guld, silfver och juveler uppköpas kon- tant eller tagas i utbyte mot moderna arbeten.

Om gamla saker insändas från landsorten, sändes likvid pr omgående.

Juvelerar HALLBERG Stockholm.